FAGPOLITIK

Indflydelse lever godt i det skjulte

Af Jonathan Tybjerg

Onsdag den 7. december 2016, 05:00

Del:

Fagforeningsformænd, der fylder meget i medierne, har efter danskernes opfattelse stor indflydelse. Men i virkeligheden kan det være omvendt, forklarer forskere. Tre formænd fortæller om fordelene ved at støje i medierne - og ved at være stille.

Formænd overvejer nøje, hvordan de bedst skaffer sig indflydelse - gennem konfrontation i medierne eller ved diplomati under offentlighedens radar.

Foto: Scanpix

De fagforeningsformænd, der er mest synlige i medierne, bliver af danskerne vurderet som mest indflydelsesrige.

Det viser en spørgeskemaundersøgelse, som Analyse Danmark har foretaget for Ugebrevet A4.

Men så enkelt hænger det ikke sammen, siger to eksperter i magt og fagbevægelse.

I undersøgelsen er 1.088 danskere blevet vist et billede af formændene for FOA, 3F, Dansk Metal, HK og Danmarks Lærerforening. Har de adspurgte genkendt en formand, er de efterfølgende blevet spurgt, hvor meget indflydelse, de forestiller sig, vedkommende har i samfundet og det politiske liv.

Dennis Kristensen fra FOA og Anders Bondo fra Dansk Lærerforening er de to personer, som flest kender og dem, som flest tror har en meget stor indflydelse.

Godt hver 6. dansker tror, at Dennis Kristensen har meget stor indflydelse.

»FOA har held til at sætte dagsorden. Dennis Kristensen formulerer sig nogle gange lidt skarpt, og det hjælper til at få opmærksomhed,« siger professor i statskundskab ved Aarhus Universitet, Anne Binderkrantz, der forsker i organisationers indflydelse.

Det former billedet af Dennis Kristensen som magtfuld, forklarer Anne Binderkrantz, men fremhæver samtidig, at det ser anderledes ud, hvis man kigger på indflydelse gennem kontakten til politikere og embedsmænd.

> Vi er nogle små mumitrolde i forhold til dem der, virkelig bestemmer. Det er en magt, vi skal udligne og ikke bekæmpe, men det er stærke kræfter, vi er oppe imod.
>
> *Kim Simonsen, formand, HK*

I den nye bog Magtens Atlas, der analyserer magt i Danmark gennem netværk, fremstår Dennis Kristensen som en af de fagforeningsfolk, der har mindst indflydelse. Ifølge en af forfatterne, adjunkt ved CBS, Christoph Ellersgaard, er intens medieeksponering ofte udtryk for at fagforeningsformanden ikke har stor magt:

»I virkeligheden er det at være i medierne et tegn på, at man har tabt spillet på de bonede

gulve«, siger Christoph Ellersgaard.

Han fremhæver dog samtidig, at som formand for offentligt ansatte er det svært for Dennis Kristensen at blive en del af elitenetværket, og at han derfor kan få mere igennem ved at stå udenfor.

Dennis Kristensen anerkender, at han »end ikke kommer ind på lystavlen«, når man laver magtanalyser ud fra netværk.

»Jeg tror det skyldes en forskelligartet måde at tænke indflydelse på. Jeg har ikke prioriteret det relationsarbejde, der indgår i sådan en analyse«, siger Dennis Kristensen, der i stedet oplever, at han får indflydelse ved at være tæt på sine medlemmer og tilgængelig for pressen.

Den personaliserede fagbevægelse

Alle fem forbund er ifølge Anne Binderkrantz blandt de mest indflydelsesrige i det danske samfund. I bogen 'Organisationer i politik' undersøger hun sammen med to kollegaer, hvilken indflydelse 1.700 forskellige danske organisationer har. I bogen bliver der identificeret 9 organisationer, der tilsammen står for en tredjedel af den politiske indflydelse. Blandt de 9 organisationer finder man LO, FOA og 3F.

> “ Går man ud i medierne, skal man tegne en konflikt op, og så bryder man med netværket og hvordan det fungerer.
>
> *Christoph Ellersgaard, forsker på CBS, forfatter til to bøger om magt*

Anne Binderkrantz fremhæver, at også Dansk Metal, HK og Danmarks Lærerforening har stor indflydelse på de områder, der betyder noget for deres medlemmer. Organisationerne sikrer sig deres indflydelse ved at gå aktivt ind i 3 arenaer: Medier, folketing og forvaltning:

»Det meste, der foregår i dansk politik, handler om at skabe alliancer, pleje sit netværk, komme med de gode argumenter, analyser, notater og prøve at overbevise folk«, forklarer Anne Binderkrantz.

Det kræver ressourcer at lave det arbejde, og derfor er det ifølge Anne Binderkrantz lettere for de store organisationer.

»Dem, der har mange folk, der sidder og arbejder med politik hele tiden, de fylder meget både i medierne og i forhold til politikere og forvaltning. Så forbundene er store professionelle organisationer, der kender alle kneb og strategier,« uddyber Anne Binderkrantz.

Selvom det kræver en velsmurt maskine at få indflydelse, så spiller lederen også en vigtig rolle. Personaliseringen af dansk politik rækker også ind i fagbevægelsen, hvor fagforeningsformændene får en betydning for, hvilken linje, der bliver lagt, og hvor let det er at få adgang, forklarer Anne Binderkrantz:

»Når der virkelig skal slås søm i og forhandles, så er det formændene, de sender,« tilføjer hun.

Magten i medlemmerne

Ifølge fagforeningsformændene selv starter indflydelsen hos medlemmerne. Det er her, de får deres mandat, og hvis de ikke forstår at repræsentere medlemmernes holdninger, mister de troværdigheden.

Dennis Kristensen siger, at indflydelsen ligger sammen med FOA's medlemmer; HK-formand Kim Simonsen mener, at medlemmerne er selve indflydelsesplatformen; mens Anders Bondo taler om en intern styrke i lærernes store opbakning til forbundet.

»Fordi vi har så stor opbakning, så er man nødt til at have os med i forhandlingerne,« siger

Anders Bondo.

Derfor bruger de alle tid på at komme ud landet og møde deres medlemmer, tillidsmænd og andre repræsentanter.

Selvom der er enighed blandt fagforeningsformændene om, hvor deres magt stammer fra, er det dog forskelligt, hvordan de prøver at øve indflydelse.

> Jeg har haft slukket min telefon en gang i 14 år. Det var til min datters konfirmation.
>
> *Anders Bondo Christensen, formand, Danmarks Lærerforening*

Fordele og ulemper ved synlighed

Ifølge Anne Binderkrantz skiller FOA sig ud fra de andre organisationer ved at lægge mere vægt på medierne, når de skal øve indflydelse.

Dennis Kristensen mener selv, at FOA som forbund for offentligt ansatte er nødt til at fylde meget i medierne:

»Når vi i FOA har politikere som direkte modparter, er det vigtigt, at vi er synlige i den offentlige debat. Derfor bruger jeg meget energi på, at folk hører vores mening«, siger Dennis Kristensen.

Det betyder også, at han sørger for altid at være tilgængelig for medierne. Den samme tilgang har Anders Bondo, der med lærerne også repræsenterer offentligt ansatte:

»Jeg har haft slukket min telefon en gang i 14 år. Det var til min datters konfirmation,« siger Anders Bondo.

Selv alle bruger medierne for at få indflydelse, kan eksponering også have den modsatte effekt. Hvis man melder for skarpt ud, kan det få konsekvens for forholdet til politikere og embedsværket, som man ellers skal forsøge at påvirke, forklarer Anne Binderkrantz.

Christoph Ellersgaard mener ligefrem, at der kan være en negativ sammenhæng mellem indflydelse og stor synlighed i medierne. I medierne vil man oftest fremstå som part i en konflikt, og hvis man vil varetage interesser gennem de elitenetværk, som adjunkten undersøger, så gør man det diskret.

Derfor mener han, at det ofte vil være et tegn på nederlag, hvis man går ud i medierne med skarp kritik af andre.

»Går man ud i medierne, skal man tegne en konflikt op, og så bryder man med netværket og hvordan det fungerer«, forklarer Christoph Ellersgaard.

Anne Binderkrantz understreger, at alle organisationer bruger medierne, men er enig i, at hvis man råber højt på en kritisk måde, er det ofte fordi, man har tabt internt.

Ifølge Anders Bondo er det dog ikke altid frivilligt. Han oplevede i forbindelse med lærekonflikten i 2013, at modparten ved at angribe ham, tvang ham i medierne for at slide ham op og gøre folk trætte af ham.

Magten i det skjulte

Når Christoph Ellersgaard og hans kollegaer kigger på magtnetværk i Danmark, falder de ofte over personer fra fagbevægelsen. Da de i 2015 lavede en oversigt over de 423 danskere, der var bedst forbundet i netværk og dermed var en del af magten i Danmark, var 13 procent af dem fra fagbevægelsen. På toppen sad den tidligere forbundsformand i Dansk Metal, Thorkild Engell Jensen, som den, der havde det bedste netværk i Danmark. I dag er hans post overtaget af Claus Jensen, der ifølge Christoph Ellersgaard også er blandt de

mest centralt placerede personer i det danske magtnetværk. Højt oppe på listen finder man også Kim Simonsen, formand i HK.

De to herrer er ikke dem med det største netværk i fagbevægelsen, men de får indflydelse ved at have alliancer på tværs af forskellige grupper. Ifølge Christoph Ellersgaard betyder netværket, at de bliver hørt af de rigtige folk, og at der bliver taget hensyn til deres medlemmer.

Hverken Kim Simonsen eller Claus Jensen bliver genkendt af særlige mange danskere i undersøgelsen fra Analyse Danmark, ligesom der kun er 7-8 procent, der tror, de har en meget stor indflydelse. Det samme gælder Per Christensen fra 3F - en organisation, der ifølge Anne Binderkrantz forskning er blandt det mest indflydelsesrige.

Ifølge HK's Kim Simonsen er der en del af magten, som hverken den almene dansker eller forskningen kan se. Han vurderer, at han årligt har 3-400 uformelle møder, der ikke optræder nogle steder, men som giver ham stor indflydelse:

»Der er meget af vores indflydelse og dermed magt, der er ikke synligt eller gennemskueligt,« forklarer Kim Simonsen.

Som eksempel giver han sit tætte samarbejde med ministeriernes departementschefer:

»Dem kan folk nok heller ikke nævne navnene på, men de er nogle af de mest magtfulde folk i Danmark,« siger HK-formanden.

For ham har det både været et personligt valg og en klar strategi ikke at markere sig så kraftigt i medierne. Ifølge eget udsagn arbejder han »på nogle andre måder«, og fremhæver Dennis Kristensen som sit modstykke.

Kampen om konkurrencestaten

Når man er centralt placeret i de vigtige netværk, kan man også være med til at forme den fortælling, der er i magteliten. I de senere år har den fortælling især handlet om konkurrencestaten, og det får betydning for forbundenes magt, forklarer Christoph Ellersgaard:

»I den fortælling, der er i magteliten, der har Dansk Metals medlemmer en relativ central rolle som konkurrencestatens fronttropper. Det er dem, der sikrer produktionen, og de skal derfor have gode rammevilkår. Dennis Kristensens medlemmer i FOA skal som en del af det offentlige løbe hurtigere i konkurrencestaten og bliver opfattet som dødvægten«.

Samme mekanisme har Anders Bondo for eksempel mærket under opgøret med Finansministeriet om lærernes arbejdstid, hvor han erkender, at han blev sat uden for både dør og indflydelse. Anders Bondo anerkender, at den politiske ideologi i de seneste år har talt imod hans medlemmers interesser. Han hæfter sig dog ved et begyndende holdningsskift på Christiansborg.

»Hele det opportunistiske menneskesyn, der ligger bag konkurrencestaten, holder ikke i længden, og det ser jeg klare tendenser til. Ikke kun i Socialdemokratiets nye plan men også i regeringens snak også om, at vi skal finde en ny styring af den offentlige sektor,« siger Anders Bondo.

Han understreger, at Danmarks Lærerforening skal kende sin besøgstid og forme debatten om offentlig styring. Derfor gik der kun en weekend, fra Mette Frederiksen annoncerede sit opgør med konkurrencestaten, til der lå en rapport fra Dansk Lærerforening om, hvordan det kunne udformes hos lærerne.

Hos FOA har Dennis Kristensen også mærket et stærkt pres, der særligt handler om at rykke arbejdspladser fra det offentlige til det private. Han tror dog ikke på, at han kan forme

fortællingen gennem netværk.

»Det er ikke et pres, der i mine øjne kan løses ved at lave lobbyarbejde. Det er et pres, man kan løse ved at gå offensivt ind i den offentlige diskussion,« understreger Dennis Kristensen.

En lignende konklusion kommer Chistoph Ellersgaard med:

»På grund af fortællingen om konkurrencestaten har FOA ikke meget at hente ved at blive en del af elitenetværket,« forklarer han.

> Det virker, som om man ikke helt har fundet en perfekt vej endnu, og at de prøver med nogle lidt forskellige roller.
>
> *Anne Binderkrantz, professor i statskundskab, Aarhus Universitet*

Små mumitrolde over for erhvervslivet

Det er ikke kun den politiske dagsorden, der udfordrer fagbevægelsens indflydelse. Selvom flere fagforeningsformænd kommer ind blandt de allermest magtfulde personer i analyserne af magtnetværk, så er deres modpart endnu stærkere: Erhvervslivet og dets organisationer har mere end fire gange så mange personer blandt dem med det største netværk.

»Fagbevægelsen er i undertal. De er i den grad den dårligt repræsenterede part,« siger Christoph Ellersgaard.

En lignende konklusion drager Anne Binderkrantz i sin forskning, nemlig at udviklingen er gået den forkerte vej for fagbevægelsen de senere år, mens erhvervsorganisationerne vinder frem.

Kim Simonsen stiller selv spørgsmålstegn ved, hvilke resultater fagbevægelsen har fået ud af sin indflydelse de senere år:

»Vi må indrømme, at selv om vi ligger flot på de her magtlister, så er fagbevægelsens sejre til at overse. Hvad fanden bruger vi den magt til? Efterlønnen er forsvundet, dagpengene er halveret og se bare på kontanthjælpssystemet,« opremser Kim Simonsen.

HK-formanden mener, at erhvervslivets store indflydelse fortæller, hvad der er den store magt i vores samfund: Pengene.

»Det er kapitalen, der vinder i de her årtier,« siger Kim Simonsen og fremhæver de problemer, det skaber i form af udnyttelse af arbejdskraft, satsning på »algoritmer frem for mennesker«, skatteunddragelse osv.

»Vi er nogle små mumitrolde i forhold til dem der, virkelig bestemmer. Det er en magt, vi skal udligne og ikke bekæmpe, men det er stærke kræfter, vi er oppe imod,« konkluderer Kim Simonsen.

Identitetsforvirret fagbevægelse

Ifølge Anne Binderkrantz har presset fra erhvervsorganisationerne efterladt fagforeningsformændene i konflikt om, hvilken rolle de skulle indtage: Den konfrontatoriske frontfigur, der går på barrikaderne for at beskytte medlemmernes interesser - eller den mere kompromissøgende forhandler, der søger indflydelse ved at gå på tværs af skellene og ind på de bonede gulve?

»Det virker, som om man ikke helt har fundet en perfekt vej endnu, og at de prøver med nogle lidt forskellige roller,« siger Anne Binderkrantz.

Netop her finder man en del af forklaringen på de forskellige måder, som fagforeningsformænd søger indflydelse. De mener alle, at de er trådt ned fra den ølkasse, som fagforeningsformanden tidligere er blevet portrætteret på. Men hvor de så er gået hen,

er ikke helt entydigt.

Dennis Kristensen mener selv, at han har åbnet de døre, som de skjulte forhandlinger foregik bag, så man har fået en mere åben og gennemsigtig fagbevægelse. Omvendt mener Kim Simonsen, at fagbevægelsen laver mere arbejde, der går under radaren, men som til gengæld fører til resultater.

Ifølge Kim Simonsen vil fagforeningsformændene dog få den største indflydelse, hvis de finder fælles grund.

»Vi er ikke så gode til at samle magten i fagbevægelsen«, siger HK-formanden.

Han føler, at nogle af organisationerne har haft så travlt med at profilere sig selv, at det har svækket fagbevægelsens indflydelse;

»Når den interne uenighed er vigtigere end en samlet fagbevægelse, mister vi gennemslagskraften,« slutter Kim Simonsen.

Copyright © 2014 | Ugebrevet A4
Islands Brygge 32D | 2300 København S | T: +45 27837130 | E: Kontakt os